

За результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами Верховний Суд може також скасувати судові рішення (судові рішення) повністю або частково і передати справу на новий розгляд до суду першої чи апеляційної інстанції.

Судове рішення, прийняте за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами, видається або надсилається учасникам справи у порядку, передбаченому статтею 272 ЦПК України.

З набранням законної сили новим судовим рішенням втрачають законну силу судові рішення інших судів у цій справі.

Судове рішення, ухвалене за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами, може бути переглянute на загальних підставах.

Дрішлюк Андрій Ігорович

к.ю.н., доцент, заступник голови апеляційного суду Одеської області

ДЕЯКІ НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ ВПРОВАДЖЕННЯ

15 грудня 2017 року та 18 січня 2018 року набули чинності зміни внесені до Цивільного процесуального кодексу України, якими були доповнені та зміненні положення Цивільного процесуального кодексу України, а також введено ряд новел, запровадженням яких, будемо сподіватись, суттєво змінить процес розгляду цивільних справ в судах загальної юрисдикції. Зупинимось на окремих з них.

Способи захисту, які застосовуються судом. Частина 2 ст. 5 ЦПК України встановлює, що у випадку, якщо закон або договір не визначають ефективного способу захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу особи, яка звернулася до суду, суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону. На нашу думку таким чином, законодавець відповів на багаторічну практику відмов судами в задоволенні позовів за мотивами невірно обраного позивачем способу захисту. В таких випадках суди

не вказували на вірний спосіб захисту, мотивуючи це вимогами змагальності цивільного процесу, який суд порушить у разі, якщо він буде вказаний. Сьогодні це питання в минулому, проте залишається питання про співвідношення матеріального та процесуального аспекту права на захист.

Юрисдикція. Сьогодні є досить поширеною практика, коли питання щодо скасування реєстрації права власності розглядає адміністративний суд, хоча по суті за ним стоїть спір про право цивільне – оспорення або невизнання права власності. Законодавець намагаючись усунути таку категорію справ технічно зобов'язав позивача заявляти такі вимоги разом з основними вимогами. Так, згідно з частиною 2 ст. 19 ЦПК України суди розглядають у порядку цивільного судочинства також вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, якщо такі вимоги є похідними від спору щодо такого майна або майнових прав, якщо цей спір підлягає розгляду в місцевому загальному суді і переданий на його розгляд з такими вимогами. Сподіваємось, що така новела виключить штучний навмисний розрив позовних вимог між судами різної юрисдикції та припинить намагання недобросовісних сторін отримати примарні процесуальні «переваги» через виділення з цивільно-правових спорів адміністративних елементів, які в цілому притаманні всім реєстраційним процедурам.

Інститут врегулювання спору за участю судді. Позитивний канадський досвід врегулювання спору за участі судді після його модельного запровадження в Малиновському районному суді м. Одеси було закріплено українським законодавцем в якості нової потенційної можливості учасників провадження для швидкого та ефективного вирішення спору. Разом з тим, ефективна реалізація цієї новели вимагає від учасників та їх представників добросовісності та справжньої зацікавленості у вирішенні спору, активності в пошуках шляхів для мирного остаточного врегулювання спору.

Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Відомий тезис отримав не тільки легальне підґрунття, але й певні процесуальні механізми для їх запобігання. Так, згідно з ч. 2 ст. 44 ЦПК України залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що

суперечать завданню цивільного судочинства, зокрема: подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення; подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями; подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер; необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою; укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі. Згідно з ч. 3 ст. 44 ЦПК України якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання. На підтвердження своєчасності таких змін можна навести приклад з судової практики. На жаль, відоме всім «пакетне» подання позовів розуміє під собою дії сторони, яка зловживаючи своїми правами, подає до одного суду декілька ідентичних позовів, які, в подальшому, автоматизованою системою документообігу суду розподіляються між наявними на робочому місці суддями. Згодом, за заявою сторони деякі позовні заяви повертаються. Так, відбувається штучне маніпулювання системою розподілу справ. Наприклад, до Апеляційного суду Одеської області надійшла апеляційна скарга на рішення Приморського районного суду м. Одеси. Доводи апеляційної скарги будувалися виключно на порушеннях судом першої інстанції норм процесуального права. Зокрема, адвокат посилався на те, що головуючий суддя в спірній справі був обраний штучно, шляхом маніпулювання системою

авторозподілу судових справ. На підтвердження таких посилань сторона надала до суду ухвали інших суддів Приморського районного суду м. Одеси про повернення за заявою сторони аналогічних позовних заяв. Разом з тим, судом апеляційної інстанції було відмовлено в задоволенні апеляційної скарги з тих мотивів, що за встановленими обставинами справи адвокат сторони, знаючи про такого роду порушення вчинені іншою стороною, повинен був заявити головуючому судді відвід, який у разі його відхилення судом першої інстанції надав можливість суду апеляційної інстанції безумовно скасувати прийняте судові рішення з процесуальних підстав.

Експерт з правових питань. Практика щодо надання сторонами до суду експертних висновків з правових питань вже мала місце в процесі судочинства. Однак, надання такому висновку оцінки є достатньо проблемним на даний час. Тому з врахуванням відповідних змін, зокрема, щодо залучення до розгляду справи експерта з правових питань, та використання безпосередньо стороною та її захисником права на подання до суду відповідного клопотання, суди мають виробити відповідну практику, яка покаже чи є залучення відповідних експертів до справи доцільним та чи допоможуть вони прискорити розгляд справ в судах.

Спрощене провадження. На жаль, всім нам відомі непоодинокі випадки, коли справи розглядалися судами протягом тривалого час (рік і більше), при цьому відповідач в судові засідання не з'являвся з різних причин, в тому числі просто ігнорував судові засідання. Очевидно, що законодавець запроваджуючи інститут спрощеного провадження, передбачав уникнення такого роду випадків у майбутньому. Відповідні справи будуть розглядатися в порядку спрощеного провадження і в суді апеляційної інстанції. Однак, варто наголосити на тому, що нововведений інститут в деякій мірі носить суб'єктивний характер (судді надано право на власний розсуд визначати чи підлягає справа розгляду в порядку спрощеного провадження з врахуванням відповідних критеріїв передбачених чинним законодавством), а тому в умовах становлення практики щодо застосування введених змін, як суду, так і сторонам та їх представникам, враховуючи обставини кожної конкретної справи, необхідно максимально точно та ретельно підходити до вирішення кожного процесуального питання в ході

судового провадження. Вказане включає право сторін звертатися до суду з відповідними клопотаннями про розгляд справи в порядку загального позовного провадження в тих випадках, коли на думку сторони це є доцільним. Слід звернути увагу, що розгляд судом першої інстанції в порядку спрощеного позовного провадження справи, що підлягала розгляду за правилами загального позовного провадження є самостійною підставою для скасування апеляційним судом рішення в справі (ст. 375 ЦПК України).

Наведеним не вичерпуються перелік новел, яких в середньому нараховуються більше 40, проте найбільш важливі з нашої точки зору, в тому числі вищевказані, повинні бути обговорені серед науковців, адвокатів та суддів з метою формування базової моделі їх застосування та формування єдиної судової практики.

Журило Сергій Сергійович

к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ: ПИТАННЯ РІВНОСТІ БАТЬКІВ У ПРАВАХ

Традиційно, якщо батьки проживають разом, то дитина проживає однією сім'єю з ними за місцем їхнього проживання або за місцем проживання усиновлювачів. Якщо батьки проживають окремо, то у більшості випадків дитина проживає за місцем проживання матері, рідше - за місцем проживання батька. Трапляються випадки, коли дитина може проживати не з батьками, а з дідом, бабою, або вона в силу тих чи інших обставин може перебувати на вихованні у спеціальних навчальних закладах чи закладі охорони здоров'я.

Для можливості здійснення виховання дитина повинна проживати зі своїми батьками або з одним із них. У тих випадках, коли батьки в результаті розірвання шлюбу або з інших причин (договір про окреме проживання, фактичне припинення шлюбу) не проживають разом, постає питання, з ким повинна проживати дитина.